

VANHUSPALVELULAKI

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (980/2012)

Tapio Siirilä

29.9.2013

Lain sisällöstä ja toteuttamisesta

- Lakiin on kirjattu hienoja periaatteita.
- Puuttuvat täsmälliset vaatimukset.

=> Tulkinnan varaa.

Monessa kunnassa sanotaan, että lain vaatimukset täytetään jo nyt, mitään ei tarvitse tehdä.

=> Lain rikkomisesta ei seuraa rangaistusta.

Laki on ollut voimassa kohta kolme kuukautta. Useimmissa kunnissa ei ole tehty mitään lain toteuttamiseksi.

Hienot tavoitteet

1 § Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on:

- 1) tukea ikääntyneen väestön *hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista*;
- 2) parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta *osallistua* elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa;
- 3) parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta *saada* laadukkaita sosiaali- ja terveystalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt toimintakykynsä sitä edellyttää; sekä
- 4) vahvistaa iäkkään henkilön mahdollisuutta *vaikuttaa* hänelle järjestettävien sosiaali- ja terveystalvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan *päättää* niitä koskevista valinnoista.

Lain sisällöstä ja toteuttamisesta

- Toteuttaminen on kuntien vastuulla.
- Kunnille ei anneta rahaa uusien velvoitteiden toteuttamiseksi.
 - Entisistäkin valtion tuista on leikattu ja leikataan edelleen.

Lain sisällöstä ja toteuttamisesta

Voimaan tullut laki huononi hallituksen ja eduskunnan käsittelyssä asiantuntijoiden tekemästä vuoden 2011 ehdotuksesta.

- Lakia muutettiin epämääräisemmäksi, mm. 75 vuoden ikäraja poistettiin.
- Yksityiset yritykset lisättiin lakiin.
- Mahdollisuus poikkeamisiin yleisistä vaatimuksista.

Mahdollisuus lain suppeaan soveltamiseen

Monet lain pykälät koskevat ikääntyneitä henkilöitä, ei koko ikääntynyttä väestöä.

=> Ikääntyneen henkilön määritelmä mahdollistaa lain soveltamisen vain pieneen henkilöryhmään.

MITÄ ON TEHTÄVÄ?

Kussakin kunnassa on vaadittava, että lakia kokonaisuudessaan sovelletaan käytännössä koko ikääntyneeseen väestöön eli kaikkiin 63 vuotta täyttäneisiin henkilöihin.

Yhteistyöstä (4 §)

LAKI

VUODEN 2011 EHDOTUS

Kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, *yri*tysten sekä ikääntynyttä väestöä edustavien järjestöjen ja *muiden yleishyödyllisten yhteisöjen* kanssa.

Kunnan on tehtävä yhteistyötä eri viranomaisten, laitosten, iäkkäitä edustavien järjestöjen ja muiden sellaisten yhteisöjen kanssa, joiden toiminta läheisesti liittyy vanhuuseläkettä saavien henkilöiden elinoloihin.

Yhteistyöstä

- Yritysten lisääminen lakiin korostaa pyrkimystä palveluiden ulkoistamiseen ja yksityistämiseen.
- Yrityksille ja sekalaisille "yleishyödyllisille yhteisöille" avataan pääsy mm. vanhusneuvoston jäsenyyteen.

MITÄ ON TEHTÄVÄ

Kunnissa on tehtävä vanhusneuvostoille johtosääntö, jonka mukaan valtuusto nimittää vanhusneuvoston kunnassa toimivien eläkeläisjärjestöjen jäsenistä.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus (7 §)

Kunnan on järjestettävä 1 momentissa tarkoitettut sosiaalipalvelut *lähellä asiakkaita*, jollei palvelujen keskittäminen ole perusteltua niiden laadun ja turvallisuuden kannalta.

=> *Vapaat kädet palveluiden keskittämiselle.*

Henkilöstö

- Lain valmistelujen aikana muut puolueet kuin kokoomus vaativat lakiin sitovaa määräystä henkilöstömitoituksesta.
- Vaikka mitoituksen vaatijoilla oli enemmistö hallituksessa ja eduskunnassa, kokoomuksen kanta toteutettiin.

UUTISET » POLITIIKKA

Risikko: Kokoomus ei halua "betonoida" henkilöstömitoituksia vanhuspalvelulakiin

15.8.2012 16:02 41 Suosittele 0

STT

OULU. Sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikko** (kok) sanoo, että kokoomuksen mielestä vanhuspalvelulakiin ei tule "betonoida" laitoshoidon henkilöstömitoituksia. Risikko sanoi kokoomuksen ministeriryhmän kesäkokouksen jälkeen Oulussa, että kokoomus kuitenkin kannattaa määrärahojen lisäämistä kunnille vanhustenhoitoon.

Kokoomuksen kanta voitti

Mitä on tehtävä

Mitä on tehtävä

- Laki on olemassa ja siinä on hyviä tavoitteita.
 - Lakia on käytettävä hyväksi sen heikkouksista huolimatta.
 - Lain toteuttaminen riippuu kunnista.
- => Eläkejärjestöjen, puolueiden, kansalaisjärjestöjen ja yksittäisten henkilöiden on seurattava lain toteuttamista.
- Puututtava epäkohtiin.
 - Tehtävä aloitteita.

Mitä on tehtävä

- Lain noudattamisen käytännöt muotoutuvat nyt, kun laki on tullut voimaan.
=> **Nyt tarvitaan erityistä aktiivisuutta.**

Joitakin yksityiskohtia

Seuraavassa on kommentteja joihinkin lain pykälisiin ja ehdotuksia siitä miten säädöksiä käytännössä pitäisi toteuttaa.

Yhteistyöstä (4 §)

Kunnan on laadittava ohjeet ja toteutettava käytännöt lain edellyttämän yhteistyön toteuttamiseksi kunnan eri toimialojen välillä ja eläkeläisjärjestöjen kanssa.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (5 §)

Lain 5 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään

- ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, sekä
- iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

Useissa kunnissa on jonkinlaisia ikääntynyttä väestöä koskevia suunnitelmia. Ne eivät kuitenkaan täytä lain yksityiskohtaisia vaatimuksia.

=> Suunnitelmat on laadittava tai olemassa olevia suunnitelmia on täydennettävä niin, että lain vaatimukset täyttyvät.

Suunnitelmia tekevissä työryhmissä on oltava myös eläkeläisjärjestöjen edustus.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

Lain 5 §:n mukaan suunnitelmassa on

1) arvioitava ikääntyneen väestön

- hyvinvoinnin tilaa,
- ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyttä ja laatua, sekä
- ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä;

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

2) määriteltävä tavoitteet ikääntyneen väestön

- hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, sekä
- ikääntyneelle väestölle tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi;

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

3) määriteltävä toimenpiteet, joilla kunta vastaa 2 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, sekä arvioitava voimavarat, jotka kunnassa tarvitaan toimenpiteiden toteuttamiseksi;

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- 4) määriteltävä kunnan eri toimialojen vastuut 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisessa; sekä
- 5) määriteltävä, miten kunta toteuttaa yhteistyötä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- Jotta suunnitelmassa kuvattava tilanne ja kirjattavat tarvittavat toimenpiteet perustuisivat tietoon eikä arvailuihin, kaikkien 65 vuotta täyttävien kuntalaisten fyysinen kunto ja elämäntilanne on selvitettävä sinä vuonna, kun 65 vuotta tulee täyteen ja sen jälkeen selvitys on uusittava vähintään viiden vuoden välein.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- Tarjolla olevia palveluita arvioitaessa on otettava huomioon mahdollisuus niiden tosiasialliseen käyttämiseen (hinta, etäisyydet yms.).
- Tavoitteiden toteuttaminen on tehtävä pääsääntöisesti kunnan omana työnä.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- Suunnitelmassa on yksilöitävä täsmällisesti kunnan toimialojen vastuut suunnitelmaan kirjattavien toimenpiteiden toteuttamisessa.
- Kunnan toimialoille on annettava velvoite pyytää eläkeläisjärjestöiltä lausunnot kaikista suunnitelmista, jotka vähänkään voivat vaikuttaa ikääntyneen väestön elämiseen ja toimintaan.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- Eläkeläisjärjestöjen edustajat on otettava mukaan kaikkien merkittävien hankkeiden suunnitteluryhmiin.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus (7 §)

- Palvelut on järjestettävä pääsääntöisesti kunnan omana työnä.
- Palveluiden on oltava kohtuuhintaisia tai mieluummin ilmaisia. Ainakin terveyskeskusmaksut on poistettava.

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

- Palvelurakenteen on oltava hajautettu niin, että palvelut ovat lähellä ja helposti saavutettavissa.
- Julkisen liikenteen suunnittelussa on otettava huomioon ikääntyneiden ihmisten tarve päästä vähän etäämpänä olevien palveluiden ääreen.

Kunnan voimavarat (9 §)

- Vuoden 2014 talousarviossa ja sitä seuraavien vuosien talousarvioissa on lisättävä voimanvaroja niin, että lain vaatimukset tulevat kohtuullisessa ajassa täydelleen täytetyksi.

Vanhusneuvosto (11 §)

- Vanhusneuvostolle on vahvistettava johtosääntö, joka antaa neuvostolle todellista päätösvaltaa.
- Vanhusneuvosto valitaan eläkeläisjärjestöjen ehdokkaista.
- Kunnassa on oltava palkattun riittävä määrä henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu mm. vanhusneuvoston käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelu ja päätösten toimeenpaneminen.

Hyvinvointia edistävät palvelut (12 §)

- Vanhusneuvola (seniorineuvola) on perustettava niihin kuntiin, joissa sellaista ei vielä ole.

Palveluiden laatu ja henkilöstö (14, 19 ja 20 §)

- Henkilökunnan määrää laitoksissa on lisättävä niin, että viimeistään vuonna 2015 iäkkäälle väestölle tarkoitetuissa toimintayksiköissä on vähintään yksi hoitaja jokaista laitoksessa olevaa hoidettavaa kohti.
- Henkilökunnan määrää on lisättävä kotisairaanhoidossa, kotipalvelussa ja kotiavustuksessa niin, että mahdollisimman moni iäkäs henkilö voi asua kotonaan mahdollisimman pitkään.